

Consumptie uitgedrukt

Auteur(s):

Deze rubriek wordt maandelijks samengesteld door Maarten van Rooij, Ad Stokman, Bouke Buitenkamp en Hans Pijl van de Nederlandsche Bank.

DNB

Verschenen in:

ESB, 87e jaargang, nr. 4361, pagina 393, 17 mei 2002

Rubriek:

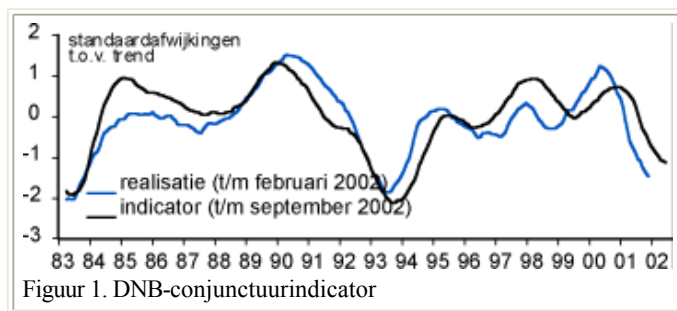
DNB-indicator

Trefwoord(en):

conjunctuur

Economisch herstel staat voor de deur. Het is echter de vraag of de consumptieve bestedingen hieraan zullen bijdragen.

Volgens de dnb-indicator komt de medio 2000 ingezette daling van de conjunctuur in september dit jaar vrijwel tot stilstand ([figuur 1](#)). Uit de langer vooruitlopende indicatoren valt af te leiden dat in oktober een omslag te zien zal zijn. Dit zou betekenen dat de groei van de industriële productie weer op of boven trendmatig uitkomt. Ook de stijging van het producentenvertrouwen wijst in deze richting. Gelet op het dalende consumentenvertrouwen zal het herstel evenwel niet door consumptieve bestedingen worden gënitieerd. De maanden januari en februari lieten een consumptietoename zien die ruwweg vergelijkbaar is met die van vorig jaar. Dit terwijl de teleurstellende groeicijfers voor 2001 aanleiding waren om te spreken van een 'consumptiepuzzel'.

Consumptiepuzzel

De puzzel duidt op de sterke vertraging van de particuliere consumptiegroei van 3,8 procent in 2000 tot 1,2 procent vorig jaar, hetgeen met name vanwege de gelijktijdige sterke netto lasten-verlichting voor gezinnen als een grote verrassing kwam. De lastenverlichting, grotendeels in het kader van de belastingherziening, beliep vorig jaar per saldo circa vier miljard euro (bijna twee procent van het beschikbaar gezinsinkomen). Dit geld is evenwel door consumenten nagenoeg niet uitgegeven; de besparingen zijn immers nog sterker toegenomen van -1,3 procent van het beschikbaar gezinsinkomen tot 3,5 procent. [tabel 1](#) presenteert een analyse van de consumptiegroei op basis van de consumptievergelijking uit het macro-economisch beleids-model morkmon. Hieruit volgt dat de consumptiepuzzel uiteenvalt in twee delen. Enerzijds werd de consumptiegroei in 2000 onderschat, anderzijds werd de toename in 2001 overschat. Op basis van de ontwikkeling van de determinanten had een volumegroei van circa 2½ procent voor beide jaren verwacht mogen worden. De anticipatie-effecten op de btw-verhoging en de positieve effecten van de lastenverlichting via de inkomensvariabelen in 2001 zouden elkaar dan min of meer hebben opgeheven. Per saldo komt de cumulatieve consumptiegroei over beide jaren overeen met de ontwikkeling van fundamentele variabelen, zoals inkomen en vermogen, zodat de puzzel is gereduceerd tot de vraag van een grillige, ongrijpbare timing. Tegen deze achtergrond oppert het cpb in het cep 2002 de mogelijkheid dat de reactie van consumenten op ongunstige vermogensontwikkelingen wellicht sterker en abrupter is dan in tijden van sterke vermogensgroei. Ook de Bank heeft er meerdere malen op gewezen dat vermogensontwikkelingen aan belang hebben gewonnen ten opzichte van de rol die beschikbare inkomens spelen bij de verklaring en de timing van consumentenbestedingen.

tabel 1. Decompositie volumegroei particuliere consumptie

	2000	2001
mutatie in procenten		
consumptie realisatie	3,8	1,2
consumptie geschat	2,6	2,6
bijdragen in procentpunten		
btw-effect	0,3	-0,6
inkomen	1,6	2,4
vermogen	1,0	0,6

rente	-0,4	0,1
werkloosheid	-0,2	-0,1
vorderingensaldo	0,3	0,2
onverklaard	1,2	- 1,4

Consumptie in 2002

Consumptieve bestedingen reageren doorgaans met vertraging op inkomensontwikkelingen. Derhalve mogen we ook dit jaar nog een sterk positief effect van de lastenverlichting op de consumptiegroei verwachten. Daar staat tegenover dat vermogens- en vertrouwenseffecten een negatieve invloed op de consumptiegroei uitoefenen. Tentatieve berekeningen duiden erop dat vertrouwenseffecten de consumptiegroei dit jaar één procentpunt kunnen drukken. Per saldo lijkt een krachtig herstel van de consumptiegroei niet waarschijnlijk, hetgeen wordt bevestigd door de realisatiecijfers voor de eerste maanden van dit jaar.

Conjunctuurherstel

Het bovenstaande vormt overigens in retrospectief gezien een vertrouwd beeld. Het Nederlands conjunctuurherstel wordt doorgaans ingeluid door een aantrekkende wereldhandel die via de uitvoer de motor van de Nederlandse economie aanzwengelt, terwijl de consumptieve bestedingen pas in een later stadium aantrekken. Het feit dat Nederlandse gezinnen er nu voor kiezen de besparingen op een hoger peil te brengen alvorens weer meer te consumeren, is dan ook geenszins een verontrustende ontwikkeling.